

דינוזאורים

אי שקט כלדי פוקד את המיסגרות המפלגתיות בישראל. **ככל שמתקרבות הבחירות ל-כנסת השישית, כן גובר אי-שקט זה.**

המפלגה הליברלית התפרקה לשני גורמי, תוך האשמות הדדיות מרות. מפא"י מזדעזעת בכל פרקיה. אווירה של ערב-פילוג מטילה את אימתה על הפיאודלים והבארונים של מעמד שלטוני זה. באחדות העבודה מוזקרים הניגודים הפנימיים, והזקן האגדי שלה זועף וזועם. אפילו בתק"י, שהיתה אנדרטה חיה לאחדות מונוליתית, מהלכת אימים הרוח הרעה של הפירוד, העלולה לפגה לשתי מפלגות קומוניסטיות יריבות. המחר רידה את מנחת שאר המפלגות. היא יועזע את שלטונו של משה שפירא במפד"ל, מבקיעה בקיעים עמוקים בפא"י.

משהו נשבר. משהו זז. משהו תוסס וגועש מתחת לחומות הנוי שנות של הגטאות המפלגתיות.

★ ★ ★

פילוגים והפירודים הם רק סימפ"י וטום אחד של אי-שקט כללי זה. **לא פחות חשוב הוא הסימפטום החפוף: התשווקה המוזרה למערי כיום חדשים.**

מפלגה הבוסת בעצמה, העומדת בשתי רגליה על קרקע המציאות, שיש בה תחושה של יעוד ואמונה בנצחון — אינה מתנגעת למערך.

געגועים אלה נולדים כאשר אדי בדת האמונה, מתערער הכטחון העצמי.

מפלגה המרגישה כי אין לה עוד מה להציע לבוחר, ששוב אינה יכולה להופיע לנגד עיניו מתחת להגלה הישן — מפלגה כזאת מחפשת דגל של תחליף.

האם היו הליברלים נחפזים אל גח"ל, תוך אובדן חלק גדול מכוחם, לולא חששו מפני הופעה עצמאית?

האם היתה הרות ששה לקראת איהוד זה עם גוף מעמדי, החסר דינאמיות לארמנית, אילו האמינה כי סיסמאותיה הישנות וזכרונות המחותר מבטיחות לה נצחון בלי עדי?

האם היתה מפא"י נותנת את ידה לאחדות העבודה, תוך הסתכנות בפילוג, לולא פחדה מפני מפלה מבישה בבחירות הבסי תדרות, וגם בבחירות לכנסת? האם אין חשש דומה מדרבן את אחדות העבודה, וממריץ את עסקניה להתאחד עם מפא"י?

יש הרבה סיבות ושיקולים אחרים למערכים אלה, חובביים ושליליים. אך אף אחד מהן השיקולים האלה לא היה מכריע, לולא ההרגשה המשותפת כיום לכל מעמד העסקנים, בכל המפלגות:

המפלגות הקיימות נמאסו.

הבוחר סולד מהן. **איש אינו מבין עוד לשם מה הן קיימות, במה הן שונות זו מזו.**

★ ★ ★

עודם המיסחרי קיים המושג של "התנגדות הצרכנים". מנסים להתגבר עליה על ידי קישוט המוצר הישן בעטיפה חדשה ומבריקה, על ידי סיסמות פרסומת חדשות.

כאריך קיימת עתה "התנגדות הבוחרים".

מה מקורה?

אפשר להסבירה בשחיתות הקיימת כמעט בכל המפלגות, שחיתות כללית שריחה בורקע מדי פעם מן הפרשות והשערוריות ותוקפת את נחירי האזרח.

אולם שחיתות זו — הרי גם היא אינה אלא סימפטום של התנוונות, אשר מקורה עמוק יותר.

מהו מקור זה?

הוא טמון בחוסר הקשר בין המיסגרות המפלגתיות לבין הבעיות האמיתיות של המדינה ואזרחיה.

המלחמה בין המפלגות אינה משקפת ויכוח אמיתי על בעיות אמיתיות, ולכן היא נראית כה מגוחכת, עלובה וקנטרנית.

הויכוחים בכנסת, הממלאים את טורי העתונות, אינם מעניינים איש, כי אין בהם דיון של ממש על בעיות של ממש.

מה הניגוד האמיתי בין מנחם

תיהן. הן התווכחו ולחמו בשצף קצף על פתרונות ממשויים לבעיות ממשיות.

הרביזיוניסטים פסלו את ה"הבלגה" של 1936 ותבעו מאבק מזויין בערכים ובממ"ש של פלשתינה (א"י). זה היה ויכוח חשוב, הקובע גורלו של דור, וכל אדם בישוב הבין שזה חשוב.

המלחמות על ההגמוניה של ההסתדרות בישוב, על עבודה עברית בפרדסי פתח תקווה, על רמת המחיה של הפועל, על ההתיישבות העובדת — מלחמות חשובות היו. לא לחינם נשפר בהן דם.

כל הבעיות האלה נעלמו. הן שייכות לעבר, כמו תקופת הקרח וכלי-הצור.

אך המסגרות המפלגתיות, שני לדרו בגללן, לא נעלמו. הן מתו מי בחינה רעיונית, אך גופותיהן הן

הדינוזאורים מתו — אך החיים בעולם נמשכו

סיפו להתקיים ולהתנועע. הן התי נפחו, שמונו התנווננו, נרקבו. הן עדיין חיות — אם אפשר לקרוא לזה חיים.

יצורים מתקופת הדינוזאורים, המעוררים סלידה בעידן האטום.

★ ★ ★

בעיות הישנות מתו — אך במקומן זבאו בעיות חדשות. אין הן פחות חשובות לאזרח הישראלי מכפי שהיו הן בעיות הישנות לאנשי הישוב לפני שני דורות.

אף לגבי הבעיות החדשות — בעיות של חיים ומוות למדינה ולאדם — אין למפלגות האלה מה לומר.

הנה בא בורגיבה וחולל מהפכה במרחב. הוא הציג אתגר למדינה, המחייב מענה חדש. על מענה זה יכול — וצריך — להיות ויכוח. היכן החיכוך הזה?

כל מפלגות ישראל (מלבד מק"י ומפ"ם) ענו על האתגר במקהלה מדרבנת של פראזות נבובות, שי הוצאו מן המגירות המאובקות של שנות העשרים והשלושים.

הקמת המדינה חייבה הגדרה חדשה של היחסים בין ישראל ויהודי העולם. אך כל המפלגות, המתקיימות על כספי המגבית היהודית, חוזרות על המליצות של סוף המאה שעברה.

ישנה בעייה המאיימת לפוצץ את האומה העברית מבפנים תוך שנים מעטות, והי מוסרת מאחורי מליצות של "פער חברתי" ו"מיוזג עדות". המדינה צועדת לקראת התפוצצות בטוחה בזירת היחסים בין דתיים וחילוניים. יש בעייה מבעיתה של התנוונות החינוך הישראלי, של שקיעה תרבותית, של התרוקנות הערכים.

אי המפלגה שאינה מדרבנת עליי הן ואי המפלגה שיש לה מה לומר על כך?

המשק הלאומי צולע מסטאטיסטיקה ל-סטאטיסטיקה, והעצמאות הכלכלית מתרחקת כפאטה מורגנה. מה יש למפלגות לומר על כך, זולת סיסמות עייפות?

זאילו הגופים והאישים שיש להם מה לומר — מקומם לא יכיר רם במסגרות המפלגתיות.

★ ★ ★

ל זה אינו חדש. דיברנו על כך לא פעם במרוצת השנים. אך חדש הוא המצב המביא לשבירת המיסגרות.

כל עוד עמד בן-גוריון בראש המדינה, רבצה יוקרתו האישית על פני התהום והסתירה אותו.

בשנתיים הראשונות של שלטון אשכול שררה אחידה של יחדוש, שדחתה את הזעזועים.

אולם עתה נעלמים הערפילים המלאכותיים, והנוף הפוליטי מתגלה לעיני כל.

המפלגות יודעות זאת, והן מגיבות בהלה נפחדת — בפילוגים ובמערכים. הן עיוור מרכיב על גבו את הפיסת, ושני הצולעים משלבים את זרועותיהם בתקרה שכן יתקרמו כאדם בריא.

אולם מערך חדש אינו תחליף לערכים חדשים, וגוש-בחירות לא יעזור למי שאין לו מה להגיד.

★ ★ ★

ל זה אינו אלא התחלה. הזעזועים יימשכו — לפני הבחירות לכנסת, וגם לאחריהן.

כמו בים הארקטי בכוא האביב, מתחיל לים הקרתונים להימס. הם מתחילים לזוז, לנוע, להישבר, ובסוף הם ייעלמו כליל. זרמים חזשים יתגלו מתחתם, זרמים חיים וגועשים.

תוך שנים מעטות תשתנה הי מפה המפלגתית בארץ ללא-היכר. המיסגרות הישנות המנוונות ביותר תתי פרקנה ותיעלמנה. אותן שעוד שרד בהן ניצוץ של חיים, תעבורנה תהליכים מכאיבים של שינוי והתחדשות. יקלטו כוחות רעניים ורעיונות חדשים.

מות המיסגרות הישנות לא יביא לאנארי כיה, וגם לא לדיקטטורה. חברה בריאה אינה יכולה להתקיים ללא מאבק מפלגתי. המפלגות של מחר — החדשות והמחדשות — שוב יבטאו ניגודים אמיתיים, תשובות אמיתיות לאתגרים אמיתיים.

כאשר מתו הדינוזאורים, לא תמו החיים עלי-אדמות. במקומם באו בעלי-חיים חדשים, מפותחים יותר ומוכשרים יותר — חוליה חדשה בשרשרת האינסופית של ההתקדמות.